

ROMANIA
CURTEA SUPREMA DE JUSTITIE
Completul de 9 judecatori

DECIZIA Nr. 41

Dosar nr. 23/1999

Sedința publică din 7 iunie 1999

Președinte: Paul Florea

Vicepreședintele
Curții Supreme de Justiție
Președintele Secției penale

Gabriel Ionescu	-	judecător
Voica Bărbulescu	-	judecător
Silvia Caramihai	-	judecător
Margareta Ionescu	-	judecător
Stefan Mateescu	-	judecător
Nicolae Mihai	-	judecător
Rodica Moscu	-	judecător
Ana Alexandrina Savin	-	judecător

Magistrat asistent șef : Ana Maria Dascălu

Procuror: Ion Bonini

S-a luat în examinare recursul în anulare declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție împotriva sentinței nr.52 din 17 august 1978 a Tribunalului Suprem - Secția militară, privind pe Pacipa Ion Mihai.

Intimatul a fost lipsă, prezentându-se, pentru apărarea sa avocatul desemnat din oficiu Lucian Belcea.

Procedura de citare a fost îndeplinită.

Procurorul a susținut recursul în anulare, învederând că inculparea și condamnarea lui Pacipa Ion Mihai au avut loc în condițiile unei grave erori de fapt. În concluzie, a cerut casarea hotărârii și rejudecarea cauzei, în vederea administrării de probe.

Apărătorul intimatului a solicitat admiterea recursului în anulare, casarea hotărârii și pronunțarea unei soluții de achitare subliniind că rejudecarea cauzei nu ar avea temei, întrucât răspunderea penală este prescrisă.

CURTEA

Asupra recursului în anulare de față,

Din actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

Prin sentința nr.52 din 17 august 1978, fostul Tribunal Suprem - Secția militară, a condamnat pe Pacipa Ion Mihai (fost general locotenent în U.M.0920 București, trecut în rezervă cu gradul de soldat, fiul lui Mihai și al Sandei, născut la 28 octombrie 1928 în București, de cetățenie și naționalitate română, inginer chimist, căsătorit, are un copil major, fără antecedente penale, cu ultimul domiciliu cunoscut în București, Aleea Alexandru nr.28, sectorul 1), după cum urmează:

- la pedeapsa cu moartea și confiscarea totală a averii pentru infracțiunea de trădare, prevăzută de art.155 din Codul penal, considerată a fi comisă prin faptul de a fi intrat în legătură și a fi ajutat puteri străine pentru desfășurarea unor activități dușmănoase contra siguranței statului român;

- la pedeapsa cu moartea și confiscarea totală a averii pentru infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete, prevăzută de art.157 alin.1 din Codul penal, considerată a fi fost săvârșită ca urmare a transmiterii unor secrete de stat agenților unor puteri străine;

- la 7 ani închisoare și interzicerea timp de 4 ani a drepturilor prevăzute de art.64 lit.a, b și c din Codul penal pentru infracțiunea de refuz de înapoiere în țară, prevăzută de art.253 alin.1 și 2 din Codul penal;

- la 7 ani închisoare pentru infracțiunea de dezertare prevăzută de art.332 alin.1 din Codul penal.

În baza art.67 alin.1 și 2 din Codul penal, i s-a aplicat și pedeapsa complementară a degradării militare.

Făcându-se aplicarea art.33 și 34 din Codul penal, s-a dispus să se execute pedeapsa cea mai grea și anume pedeapsa cu moartea, confiscarea totală a averii și degradarea militară.

În motivarea hotărârii de condamnare s-a reținut, în esență, că Pacipa Ion Mihai, având gradul de general-locotenent în cadrul fostului Departament al Securității Statului din Ministerul de Interne, a intrat în legătură cu agenți ai unor puteri străine, cărora le-a transmis informațiile secrete pe care le cunoștea datorită funcției importante ce o deținuse, punându-se, totodată, în slujba acestora pentru a desfășura activități dușmănoase împotriva siguranței statului român. Același inculpat, aflându-se în perioada 23 - 29 iulie 1978 în Republica Federală Germania, în interes de serviciu, a refuzat să se mai întoarcă

în țară și a cerut azil politic în Statele Unite ale Americii.

În contra hotărârii de condamnare, devenită definitivă prin nerecurare, procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a declarat recurs în anulare, considerând că soluția de condamnare a lui Pacipa Ion Mihai este consecința unei erori grave de fapt și, ca urmare, a solicitat desființarea hotărârii și rejudecarea cauzei.

În dezvoltarea motivului pentru care s-a solicitat rejudecarea dosarului se arată că Pacipa Ion Mihai a fost condamnat, reținându-se vinovăția sa, deși nu rezultă din nici o probă că faptele pentru care s-a dispus trimiterea sa în judecată au fost săvârșite.

Recursul în anulare formulat în cauză este fondat.

În adevăr, din examinarea actelor dosarului, se constată că, atât în faza de urmărire penală cât și în aceea de judecată, nu s-au administrat probe din care să rezulte săvârșirea infracțiunilor pentru care Pacipa Ion Mihai a fost condamnat, iar pentru unele fapte nici nu s-a examinat dacă erau îndeplinite toate cerințele înscrise în Codul penal pentru a fi considerate infracțiuni. Astfel :

- Cu privire la infracțiunea de trădare prevăzută de art 155 din Codul penal

Potrivit art.155 din Codul penal, constituie infracțiune de trădare fapta cetățeanului român de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină, sau de ajutorare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului.

Din analiza acestor prevederi reiese, în primul rând, că infracțiunea menționată constă în acțiunea autorului de a intra în legătură cu o putere sau organizație străină ori cu agenți ai acestora, prin orice modalitate. Intrarea în legătură cu unul din acești factori nu se poate realiza, însă, decât dacă există cel puțin două părți implicate, numai așa fiind posibilă materializarea unei asemenea infracțiuni.

Pentru elucidarea cauzei, sub acest aspect, organului d

urmărire penală și instanței de judecată le revenea obligația, potrivit art.62 și 65 din Codul de procedură penală, să administreze probe, pentru a se stabili, mai întâi, cu ce putere sau organizație străină ori agenți ai acestora a intrat în legătură Pacipa Ion Mihai.

Or, nefiind administrate probe în această privință, nu se putea considera că din actele dosarului ar fi rezultat că el a intrat într-o astfel de legătură așa cum i s-a imputat prin rechizitoriu și s-a reținut prin sentință.

Pe de altă parte, nefiind dovedit că a existat o acțiune în sensul arătat, nu se poate reține nici măsura în care s-a creat o stare de pericol pentru siguranța statului și dacă aceasta era susceptibilă a duce la suprimarea sau știrbirea unității, suveranității ori independenței sale, așa cum o cer prevederile art.155 din Codul penal.

- In ceea ce privește infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete prevăzută de art.157 din Codul penal

Potrivit art.157 alin.1 din Codul penal, infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete constă în fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român de a transmite unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora secrete de stat, precum și în procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat, ori în deținerea de asemenea documente de către acei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora.

Din examinarea conținutului acestei infracțiuni rezultă că elementul ei material (pe linia laturii obiective) se poate realiza distinct prin trei modalități, și anume, transmiterea de secrete de stat, procurarea de astfel de documente sau date ori numai deținerea lor, dar fără a avea acest drept.

Cum, în cauză, nu s-a dovedit cu nici o probă, care să fi fost administrată în cursul urmăririi penale sau în instanță, că Pacipa Ion Mihai ar fi transmis unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora secrete de stat și nici că și-ar fi procurat ori că ar fi deținut documente conținând asemenea date, fără să fi avut dreptul, nu se putea reține în sarcina sa nici comiterea vreunei astfel de fapte.

Imprejurarea că este posibil ca, datorită naturii funcției

ce a îndeplinit-o, să fi cunoscut, ori chiar să fi avut posibilitatea legală să dețină astfel de documente, nu poate duce la concluzia că el le-a și divulgat sau că a urmărit un asemenea scop, din moment ce nu este dovedită o atare eventualitate.

De altfel, în lipsa unor probe concrete, nici prin hotărârea de condamnare nu se arată, chiar și cu caracter general, la ce se referă documentele și datele considerate secrete de stat, ce s-a pretins că ar fi fost divulgate de Pacipa Ion Mihai.

Față de toate cele arătate se constată că, reținând că Pacipa Ion Mihai a săvârșit infracțiunea de trădare prevăzută de art.155 din Codul penal și infracțiunea de trădare prin transmitere de secrete de stat prevăzută de art.157 alin.1 din același cod, instanța nu și-a fundamentat soluția de condamnare pe nici o probă.

Eventualitatea ca Pacipa Ion Mihai să fi intrat în legătură cu agenți ai unor servicii secrete după data de 5 august 1978, când s-a pornit procesul penal împotriva sa, indiferent dacă le-a transmis sau nu secrete de natura celor la care se referă textele de lege examinate, nu are relevanță în prezenta cauză cât timp judecata se mărginește, potrivit art.317 din Codul de procedură penală, la fapta și la persoana arătate în actul de sesizare.

Ca urmare, constatându-se că faptele pentru care s-a pronunțat condamnarea, sub încadrarea juridică în infracțiunile de trădare prevăzută de art.155 din Codul penal și de trădare prin transmitere de secrete prevăzută de art.157 alin.1 din același cod nu sunt dovedite, încât nu se poate reține că au fost săvârșite, și impune să se dispună achitarea în baza art.11 pct.2 lit.a raportat la art.10 lit.a din Codul de procedură penală.

- Cu privire la infracțiunea de dezertare prevăzută de art.332 alin.1 din Codul penal

Potrivit art.332 alin.1 din Codul penal, infracțiunea de dezertare constă în absența nejustificată de la unitate sau serviciu, care depășește 3 zile, a oricărui militar.

În legătură cu această infracțiune, prin actul de sesizare și hotărârea atacată cu recursul în anulare s-a reținut că, în perioada 23 - 29 iulie 1978, Pacipa Ion Mihai, aflându-se în R.F.G. cu o însărcinare de serviciu, ca militar, la expirarea acestei perioade nu s-a mai întors în țară, lipsind nejustificat de la serviciu (unitate) mai mult de 3 zile.

Din examinarea textului care incriminează fapta de

dezertare se constată că elementul esențial al acestei infracțiuni îl reprezintă absența "nejustificată" de la serviciu (unitate) mai mult de 3 zile.

Evident că o atare reglementare impune acceptarea unor situații de fapt, împrejurări de natură să justifice absența militarului mai mare de 3 zile de la serviciu (unitate), o astfel de interpretare fiind în concordanță cu prevederea că numai perioada de absență nejustificată se ia în calcul la stabilirea infracțiunii de dezertare.

Or, ținând seama de prevederile tratatelor internaționale la care România a aderat până în anul 1978 și în raport de toate circumstanțele în care Pacipa Ion Mihai a părăsit România și a cerut azil politic în Statele Unite ale Americii, care i l-au acordat prin autoritățile competente, fapta sa de a fi absentat de la serviciu (unitate) un interval de timp de a depășit 3 zile, nu a mai avut caracter ilegal.

Este de observat, în acest sens, că potrivit art.13 alin. 1 și 2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată de Adunarea generală a O.N.U, prin Rezoluția 217 A (41) din 10 decembrie 1948, la care România a aderat în 1971, orice persoană are dreptul să circule liber și să-și aleagă reședința în interiorul unui stat, putând să părăsească orice țară, inclusiv țara sa, precum și de a reveni în țara sa.

Tot astfel, conform art.14 din aceeași Declarație a drepturilor omului, în cazul persecuției orice persoană are dreptul să ceară azil și să beneficieze de azil în alte țări.

De asemenea, potrivit art.12 alin.2 și 3 din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 și ratificat de România la 9 decembrie 1974, orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv propria țară, acest drept neputând face obiectul unor restricții decât dacă sunt prevăzute prin lege ca necesare pentru a ocroti securitatea națională, ordinea publică, sănătatea și moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora și sunt compatibile cu celelalte drepturi recunoscute în Pact.

Reținând că Pacipa Ion Mihai a părăsit țara în 1978, absentând ca militar de la serviciu (unitate) mai mult de 3 zile, pentru a-și valorifica drepturi fundamentale prevăzute în

Declarația Universală a Drepturilor Omului și Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, tratate internaționale la care România aderase și, ca urmare, deveniseră părți din dreptul intern, chiar dacă Constituția României din 1965 nu prevedea expres aceasta, fapta sa nu mai poate fi considerată ilegală.

Ca orice cetățean al acestei țări putea să-și exercite drepturile fundamentale prevăzute în tratatele internaționale la care România aderase și care deveniseră, așadar, părți din dreptul intern, chiar dacă avea calitatea de militar.

Altfel, ar însemna să se considere că exercitarea acestor drepturi, prevăzute în tratatele internaționale, este posibilă numai pentru cetățenii României care nu sunt militari, ceea ce nu ar fi admisibil, întrucât ar echivala cu o discriminare în valorificarea lor, mai ales că, prin nici o dispoziție legală din ordinea de drept a României, nu s-a prevăzut vreo restricție în exercitarea acelor drepturi de către militari.

Cum exercitarea dreptului de a părăsi România și a circula liber, precum și de a beneficia de azil în altă țară, drept ce i-a și fost acordat de autoritățile Statelor Unite ale Americii, prevală ca drepturi fundamentale ale omului, recunoscute prin ordinea de drept internațional, se impune concluzia că absența de la serviciu, mai mult de 3 zile, a fost săvârșită de Pacipa Ion Mihai fără intenția de a încălca dispoziția înscrisă în art. 332 din Codul penal numai în exercitarea drepturilor legitime menționate, astfel că fapta sa nu întrunește, sub aspectul laturii subiective, elementele constitutive ale infracțiunii de dezertare.

- In ceea ce privește infracțiunea de refuz de înapoiere în țară prevăzută de art. 253 alin. 1 și 2 din Codul penal

Constituia infracțiunea prevăzută de art. 253 din Codul penal - text în vigoare în 1978, în prezent această infracțiune fiind dezincriminată - "fapta cetățeanului român care, având o însărcinare de stat sau de interes obștesc în străinătate" nu se întoarce în țară la terminarea misiunii.

Pentru^{ca} astfel de faptă să fi întrunit elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 253 din Codul penal, atunci în vigoare, trebuia ca persoana aflată în străinătate să fi avut "însărcinare de stat sau de interes obștesc" și să nu se fi întors "în țară la terminarea misiunii".

Intrucât în cauză nu s-a administrat nici o probă din car

să rezulte că, în perioada 23 - 29 iulie 1978, cât s-a aflat în R.F.G., Pacipa Ion Mihai ar fi avut o astfel de "însărcinare de stat sau de interes obștesc", și nu s-ar fi întors "în țară la terminarea misiunii" nu se poate considera că această faptă ar întruni, sub aspectul laturii obiective și al celei subiective, elementele constitutive ale infracțiunii de refuz de înapoiere în țară prevăzută de textul de lege sus-menționat. De altfel, sub aspectul laturii subiective, este de observat, ca și în cazul infracțiunii de dezertare, că rămânerea în străinătate a lui Pacipa Ion Mihai nu a fost determinată de scopul de a-și abandona însărcinarea primită, ci de intenția de a da curs dorinței sale legitime de a uza de drepturile fundamentale ale omului recunoscute prin ordinea de drept internațională, încât această faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de refuz de înapoiere în țară.

În consecință, rezultând că faptele încadrate în infracțiunile de trădare și de trădare prin transmitere de secrete au fost reținute ca urmare a comiterii unei erori grave de fapt, determinată de lipsa oricărei probe care să le confirme, iar faptele încadrate în infracțiunile de dezertare și de refuz de înapoiere în țară nu întrunesc elementele constitutive ale acestor infracțiuni, se constată că hotărârile atacată este supusă cazurilor de casare prevăzute la art. 385⁹ alin.1 pct.18 și pct.12 din Codul de procedură penală.

Așa fiind, în conformitate cu prevederile art.414¹ alin.1, cu referire la art.385¹⁵ pct.2 lit.b din Codul de procedură penală, urmează a se admite recursul în anulare, a se casa sentința atacată și a se dispune ca Pacipa Ion Mihai să fie achitat, pentru infracțiunile de trădare și de trădare prin transmitere de secrete în baza art.11 pct.2 lit.a raportat la art.10 lit.a din Codul de procedură penală, iar pentru infracțiunile de dezertare și refuz de înapoiere în țară în baza art.11 pct.2 lit.a raportat la art.10 lit.d din același cod, cu înlăturarea, pe cale de consecință, a pedepsei complementare a confiscării totale a averii și a pedepsei complementare a degradării militare.

Totodată, mai urmează a se dispune ca onorariul de avocat, convenit pentru apărarea din oficiu, să fie plătit din fondul Ministerului Justiției.

PENTRU ACESTE MOTIVE

IN NUMELE LEGII
DECIDE

Admite recursul în anulare declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, privind pe inculpatul Pacipa Ion Mihai.

Casează sentința nr.52 din 17 august 1978 a Tribunalului Suprem - Secția militară.

In baza art.11 pct.2 lit.a din Codul de procedură penală, raportat la art.10 lit.a din același cod, achită pe inculpat pentru infracțiunea de trădare prin ajutarea unor puteri străine pentru desfășurarea unor activități dușmănoase împotriva securității statului, prevăzută de art.155 din Codul penal și pentru infracțiunea de trădare prin transmiterea secretelor de stat agenților unor puteri străine, prevăzută de art.157 alin.1 din Codul penal.

In baza art.11 pct.2 lit.a din Codul de procedură penală, raportat la art.10 lit.d din același cod, achită pe inculpat pentru infracțiunea de refuz de înapoiere în țară, prevăzută de art.253 alin.1 și 2 din Codul penal și pentru infracțiunea de dezertare, prevăzută de art.332 alin.1 din Codul penal.

Inlătură pedepsele complementare de confiscare totală a averii inculpatului și a degradării militare, prevăzută de art. 67 alin.1 și 2 din Codul penal.

Onorariul de avocat, în sumă de 200.000 lei convenit apărării din oficiu a inculpatului, se va plăti din fondul Ministerului Justiției.

Pronunțată în ședință publică, azi 7 iunie 1999.